

دستور تحصیلات در مدارس قدیمه

چون طرز تحصیلات در مدارس قدیم دیر زمانی است که دوچار بی انتظامی و تشویش گردیده و این کانون بینش و معلومات قدیم مشرق زمین اهمیت لازمه خود را از کف داده است — اخیراً حضرت مستطاب آقای آقا سید حسن مدرس متولی مدرسه ناصری در صدد ترتیب و تنظیم امور آن مدرسه برآمده و مخصوصاً اصلاح و انتظام تحصیلات مدارس قدیم را وجه هیت قرار داده اند و جلساتی مرکب از ارباب فن برای تهیه پروگرام دروس محصلین مدرسه مزبور تشکیل داده که در نتیجه پروگرام ذیل تهیه شده و یک نسخه آنرا بهجمله تعلیم و تربیت فرستاده اند که درج گردد و مورد مطالعه و نظر کسانیکه در اینکار صاحب عقیده و اطلاع اند واقع شود. — ما در سهم خود این اقدام ایشان را که قدم اول برای احیای مدارس قدیمه ایران و متحدالشکل شدن تحصیلات در مدارس قدیم و جدید است سزاوار تحسین و تمجید میدانیم زیرا با این ترتیب بینونت و اختلاف از میان محصلین قدیم و جدید برداشته شده و تعلیم عمومی در تمام مملکت بر یک نسق و بیک منوال خواهد شد

بسم الله الرحمن الرحيم

از عموم طبقات بالخصوص علماء و فضلا و ادبا و علاقه مندان به تربیت و منظم بودن تحصیل طلاب و محصلین مدارس قدیمه لازالت معموره خواهشمندم در دستوری که جمعی از دانشمندان متخصصین نسبت به علوم مقدماتی مرتب فرموده اند و ذیلاً درج شده دقت فرمایند و هر کس از هر کجا نظریات خود را کتباً تا دو ماه دیگر بکتابخانه مدرسه سپهسالار جدید بفرستد که بدست جناب آقای میرزا ابوالقاسم عهده دار دفتر مدرسه برسد انشاءالله تعالی انتظار چنین است که آقایان اهل نظر از دو حیث نظریات خود را مرقوم و ارسال دارند یکی در علوم مذکوره در فصول دستور و دیگری تعیین کتاب تدریس بجهت هر علمی امید — است بعد از وصول انظار صائبه نتیجه مهمه از تحصیل محصلین علوم دینی و فقه الله تعالی حاصل شود .

(محل امضاء مدرس) مهر هجده حسن ابن اسمعیل الطباطبائی

۱۰. حصل افکار هیئت منتخبه (آقای حاج سید نصر الله اخوی رئیس محکمه تمیز آقای آقا میرزا محمد رضای ایروانی مدرس علوم منقوله آقای دکتر اعلم الدوله مدیر کل وزارت معارف آقای حکیم اعظم رئیس سابق اداره کل معارف و معلم طب عالی آقای آقا میرزا غلامحسین خان رهنما معلم ریاضیات آقای آقا شیخ محمد علی لواسانی مدرس مدرسه ناصری جناب مستطاب آقای آقا میرزا ابوالحسن مسجد حوضی آقای میرزا عبدالعظیم خان معلم ادبیات فارسی آقای بدیع الزمان ادیب خراسانی و جمعی از فضلا در چند جلسه که در کتابخانه مدرسه سپهسالار جدید منعقد شد برای مرتب نمودن دستور (پروگرام) تحصیلات مدارس قدیمه درشش سال اول کسانیکه دارای سواد فارسی خواندن و نوشتن هستند (تقریباً مدارس و مکاتب ابتدائی را طی نموده اند) و وارد میشوند از قرار ذیل است .

وظائف سال اول - اولاً اشتقاق و صرف و اعمال قواعد آن در ضمن نظم و نثر ساده و فصیح با حفظ قسمتی از لغات عرب بالخصوص لغات قرآن مجید .

ثانیاً - شریعات بقدر لزوم از اصول دین و فروع .

ثالثاً - تکمیل ادبیات فارسی و قواعد آن در ضمن قرائت قطعات

منتخبه نظم و نثر اخلاقی و مراقبت در رفع نواقص خطی و املا و انشا .

وظایف سال دوم - اولاً تکمیل صرف قواعد آن و اعمال قواعد

بطرز سال اول

ثانیاً - خواندن نحو و اعمال قواعد آن در ضمن عبارت عربی

ثالثاً - خواندن قطعات فارسی و منظومات اخلاقی و مراقبت در

صحيح نوشتن موضوعات مختلفه و نوشتجات شرعيه
وظايف سال سوم - اولاً تعقيب نحو و حفظ يکي از متون
واعمال قواعد آن درضمن قرائت آیات الاحکام و کلمات قصار و ترجمه
عربی بفارسی و بالعکس
ثانياً - خواندن منطق و حفظ کردن يکي از متون آن
ثالثاً - خواندن رياضيات (حساب و يکدرجه جبر و مقابله و
هندسه مسطحات و شروع بمثلثات مستقيمه الخطوط)
وظايف سال چهارم - اولاً تعقيب منطق
ثانياً - خواندن درجه دوم جبر و مقابله هندسه فضائی بقيه
مثلثات جبر ائقال و هيئت
ثالثاً - خواندن معانی و بيان و بدیع و اعمال قواعد آنها درضمن
آیات قرآن و خطب نهج البلاغه و اشعار فصحا از عرب
وظايف سال پنجم - اولاً خواندن تفسير قرآن و رجوع باحوال
مشاهير رجال از فقها و حکما و ادبا و شعراء
ثانياً - خواندن فقه
ثالثاً - خواندن تاريخ طبيعى (مواليد ثلث) و حفظ الصحه
وظايف سال ششم - اولاً - تعقيب فقه
ثانياً - خواندن اصول دين (کلام) و اصول فقه
ثالثاً - خواندن حکمت طبيعى (فيزيک و شیمی) مراجعه به
تواریخ اسلام و ايران و عالم و مطالعه آنها